

СЕРІЯ «СІМЕЙНА МЕДИЦИНА»

АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ
ГІНЕКОЛОГІЇ

у практиці

СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ

Міністерство охорони здоров'я України
Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика
Інститут сімейної медицини

*Серія «Сімейна медицина»
Заснована у 2015 році*

Актуальні питання гінекології у практиці сімейного лікаря

Навчальний посібник для лікарів-інтернів
і лікарів — слухачів закладів (факультетів)
післядипломної освіти

За редакцією академіка НАМН України,
професора Ю.В. Вороненка, професора О.Г. Шекери,
професора О.В. Горбунової

Київ
Видавець Заславський О.Ю.
2020

ЗМІСТ

Умовні скорочення	5
Передмова	7
Розділ 1. Організація гінекологічної допомоги у практиці сімейного лікаря	9
1.1. Роль сімейного лікаря в наданні гінекологічної допомоги	9
1.2. Нормативно-правова база з акушерства та гінекології	10
Розділ 2. Анатомія та фізіологія жіночих статевих органів	12
2.1. Зовнішні статеві органи	12
2.2. Внутрішні статеві органи	13
2.3. Зв'язковий апарат матки та яєчників	18
2.4. Кровопостачання жіночих статевих органів	20
2.5. Лімфатична система жіночих статевих органів	22
2.6. Іннервація статевих органів жінки	22
2.7. Менструальний цикл та його регуляція	24
2.8. Фізіологія яєчникового циклу	37
2.9. Фізіологія маткового циклу	37
2.10. Циклічні зміни шийки матки та епітелію піхви	38
Розділ 3. Методи досліджень в гінекології	54
3.1. Особливості суб'єктивного обстеження гінекологічних хворих	54
3.2. Об'єктивне обстеження	58
3.3. Гінекологічне обстеження	59
3.4. Особливості гінекологічного обстеження у дітей	62
3.5. Обстеження молочних залоз	66
Розділ 4. Порушення менструального циклу	71
4.1. Основні симптоми та синдроми порушень менструального циклу	71
4.2. Класифікація порушень менструальної функції	72
4.3. Аменорея (відсутність менструацій)	73
4.4. Дисменорея	78
4.5. Аномальні маткові кровотечі	84
Розділ 5. Запальні захворювання жіночих статевих органів	87
5.1. Біоценоз піхви	87
5.2. Фактори захисту мікробіоценозу піхви	87
5.3. Біоплівки	88
5.4. Сучасні аспекти запальних гінекологічних захворювань	88
5.5. Бактеріальний вагіноз	96
5.6. Захворювання, які передаються статевим шляхом	97
5.7. TORCH-інфекції	106
Розділ 6. Запальні гінекологічні захворювання у дітей і підлітків	110
6.1. Основні етапи формування біоценозу піхви	110
6.2. Вульвовагініти у дітей	112

Розділ 7. Порушення статевого розвитку.....	123
7.1. Статевий розвиток і періоди життя жінки.....	123
7.2. Психосексуальний розвиток людини.....	126
7.3. Основні порушення статевого розвитку і фактори, що їх обумовлюють.....	129
Розділ 8. Ведення пацієнток у клімактерії.....	138
8.1. Сучасні уявлення про клімакс.....	138
8.2. Клініко-гормональна характеристика етапів старіння репродуктивної системи жінки.....	138
8.3. Термінологія і класифікації.....	141
8.4. Клімактеричний синдром.....	143
8.5. Клінічна картина постменопаузи.....	145
8.6. Діагностика і диференціальна діагностика клімактерію.....	149
8.7. Менопаузальний остеопороз.....	153
8.8. Менеджмент клімактерію.....	156
8.9. Контрацепція в перименопаузі.....	156
8.10. Консультування жінок у періоді клімактерію.....	157
8.11. Менопаузальна гормональна терапія.....	159
8.12. Негормональна терапія клімактеричного синдрому.....	160
Розділ 9. Пухлини жіночих статевих органів.....	164
9.1. Сучасні уявлення про пухлинний процес.....	164
9.2. Класифікація пухлин.....	168
9.3. Класифікація пухлин жіночих статевих органів.....	169
9.4. Доброякісні пухлини вульви.....	169
9.5. Доброякісні пухлини піхви.....	171
9.6. Доброякісні пухлини матки.....	172
9.7. Доброякісні пухлини яєчників.....	175
9.8. Епітеліальні пухлини.....	178
Розділ 10. Основні стратегії профілактики раку шийки матки в Україні.....	185
10.1. Епідеміологія та етіологія раку шийки матки.....	185
10.2. Основні аспекти сучасної профілактики раку шийки матки.....	186
10.3. Вакцинопрофілактика раку шийки матки в Україні.....	187
Додатки.....	191
Список літератури.....	243
Словник основних визначень.....	252
Анонс.....	259

ПЕРЕДМОВА

Сьогодення України тісно пов'язано з процесами реформування в усіх галузях діяльності. Розвиток сімейної медицини в нашій країні займає центральне місце в оптимізації надання медичної допомоги населенню. Тому дуже важливим є дотримання світових принципів її організації, проголошених World Organization of Family Doctors (Все-світньою організацією сімейних лікарів).

Сучасна програма підготовки лікарів-інтернів за фахом «загальна практика — сімейна медицина» передбачає вивчення всіх аспектів здоров'я жінки. Тому матеріали, викладені у цьому посібнику, повністю відповідають розділу «Здоров'я жінки 04», підрозділу «Гінекологія 04.02» цієї програми.

В центрі уваги навчального посібника знаходиться жінка, тому авторами детально описано анатомію та фізіологію жіночого організму з урахуванням вікового аспекту. На особливу увагу заслуговують сучасні уявлення щодо регуляції менструального циклу.

Методи обстеження пацієнток з гінекологічною патологією подані з інтерпретацією результатів лабораторних досліджень та особливостями їх проведення у дітей і підлітків.

Як відомо, перше місце серед усіх онкозахворювань у жінок посідає рак молочної залози, тому в навчальному посібнику висвітлено сучасні погляди на різні підходи до ефективної профілактики та ранньої діагностики цієї патології.

Велику увагу приділено особливостям статевого дозрівання дівчат, у тому числі їх психосексуальному розвитку.

Порушення менструального циклу описані посиндромно та за нозологіями відповідно до світових і національних рекомендацій щодо реабілітації репродуктивної функції у таких пацієнток.

Проблема запальних захворювань жіночих статевих органів розглянута всебічно з урахуванням віку пацієнток і сучасних уявлень про інфекційний процес.

В Україні, як і в більшості країн світу, з року на рік зростає кількість жінок віком 50 років і більше. Тому розділ, присвячений веденню пацієнток у клімактерії, подано з позицій розуміння гормональних змін і практичних можливостей покращення якості життя жінок у цьому періоді їх життя.

Пухлинні процеси жіночих статевих органів подано з позицій різноманітних сучасних класифікацій та визначення оптимальної так-

тики ведення таких пацієнток з урахуванням їх репродуктивних перспектив.

Зрештою у посібнику розглянуто основні стратегії профілактики раку шийки матки в Україні, в тому числі вакцинацію проти раку шийки матки.

Матеріали посібника структуровано таким чином, щоб читачеві було зручно систематизувати отриману інформацію та швидко застосувати її на практиці.

Авторський колектив бажає всім читачам знайти відповіді на актуальні питання гінекології у практиці сімейного лікаря і використати їх задля покращення якості життя жінок і репродуктивного здоров'я нашої нації.

*З повагою,
завідувачка кафедри акушерства, гінекології та перинатології
Національної медичної академії післядипломної освіти
імені П.Л. Шупика МОЗ України,
лікар акушер-гінеколог вищої категорії,
організатор охорони здоров'я вищої категорії,
доктор медичних наук **О.В. ГОРБУНОВА** ■*